

Kohdunkaulan syöpä

Lääkärikirja Duodecim

7.9.2022

Naistentautien ja synnytysten erikoislääkäri Aila Tiitinen

- Yleistä
- Kohdunkaulan syövän oireet
- Kohdunkaulan syövän toteaminen
- Kolposkopia
- Kohdunkaulan syövän hoito
- Kohdunkaulan syövän ehkäisy
- Kirjallisuutta

Keskeistä

- HPV-virus on merkittävä tekijä kohdunkaulan syövän kehittämisessä.
- Kohdunkaulan syövän seulontatutkimukset ovat vähentäneet kohdunkaulan syövän esiintymistä tehokkaasti.
- Kohdunkaulan syöpää seulotaan papakokeella ja HPV-testillä. Kolposkopia ja sen yhteydessä otettavat koepalat varmistavat diagnoosin.
- Kohdunkaulan syövän hoidossa leikkaushoito on keskeistä ja riittävä varhaisvaiheen syövässä. Tarvittaessa annetaan lisäksi sädehoitoa ja solunsalpaajia.
- HPV-rokotteet ehkäisevät kohdunkaulan syövän esiasteita ja kohdunkaulan syöpää.

Yleistä

Kohdunkaulan syöpä on maailmanlaajuisesti yleisin ja Suomessa kolmanneksi yleisin gynekologinen syöpä. Vuosittain Suomessa todetaan n. 170 uutta tapausta. Kohdunkaulan syövän ilmaantuvuus on suurinta 30–45-vuotiailla naisilla.

Kohdunkaulan syövän esiintyminen on pienentynyt 1960-luvusta lähtien yli 80 % papaseulontojen vuoksi. Vaikka uusien tapausten kokonaismäärä on edelleen pienentynyt, on viimeisten 15 vuoden aikana todettu kohdunkaulan syövän lisääntyneen 30–35-vuotiaiden ikäryhmässä. [HPV-virus \(papilloomavirus\)](#) on merkittävä tekijä kohdunkaulan syövän kehittämisessä.

HPV-tyypit 16 ja 18 aiheuttavat n. 70 % kohdunkaulan syöivistä. Muita riskitekijöitä ovat varhainen yhdyntöjen alkamisikä, lukuisat seksipartnerit, muut gynekologiset tulehdukset sekä tupakointi.

Kohdunkaulan syövän oireet

Poikkeava verinen vuoto, erityisesti yhdynnän jälkeinen, on kohdunkaulan syövän varhaisoire. Verinen tai pahanhajuinen valkovuoto voi joskus olla syövän ensioire. Myöhäisessä vaiheessa voi esiintyä alavatsakipua, ristiselkäsärkyä ja virtsaoireita. Varhaisvaiheen kohdunkaulan syöpä saattaa löytyä rutiinikäynnillä papakokeesta. Pidemmälle ehtinyt syöpä voi olla näkyä gynekologisessa tutkimuksessa emättimeen työntyvänä kasvaimena tai kohdunsuun haavaumana.

Kohdunkaulan syövän toteaminen

Gynekologinen tutkimus ja irtosolunäyte ([papakoe](#)) ovat perustutkimukset. Kolposkopia ja sen yhteydessä otettavat koepalat varmistavat diagnoosin. Levinneisyystutkimuksina voidaan tehdä ultraäänitutkimus ja lantion alueen magneettitutkimus.

Kolposkopia

Kolposkopialla tarkoitetaan kohdunkaulan, emättimen ja ulkosynnyttimien alueen tutkimista optisesti suurentavan laitteen avulla. Tutkimuksen kiireellisyys arvioidaan papa-vastauksen perusteella. Jos epäillään syöpää, kolposkopia tehdään kiireellisesti. Jos muutokset ovat lieviä, riittää, että kolposkopia tehdään 4–6 kuukauden kuluessa.

Kolposkopia tehdään gynekologisen tutkimuksen yhteydessä, eikä se edellytä puudutusta tai lääkitystä. Emättimeen asetetaan tähystin, ns. ankannokkaspekula, jolloin emättimen limakalvoa ja kohdunnapukkaa voidaan tarkastella hyvin, ja arviointi tehdään suurentavan mikroskoopin avulla. Yleensä tutkimuksen yhteydessä otetaan kohdunnapukasta tai emättimen limakalvolta näyte patologin tutkimusta varten. Näyte voidaan ottaa myös ulkosynnyttimistä puudutuksen avulla.

Kolposkopiaa käytetään apuna kondyloomien ja [kohdunkaulan solumuutosten](#) hoidossa. Kohdunkaulan syövän esiasteita ja lievempiä kudosmuutoksia voidaan poistaa ns. sähkösilukkahoidolla (loop).

Kohdunkaulan syövän hoito

Leikkaus on hoidon kulmakivi. Leikkauksen laajuuden ratkaisee syövän koko ja levinneisyys. Useimmiten kohtu joudutaan kokonaisuudessaan poistamaan, mutta nuorella naisella voidaan munasarjat jättää paikalleen. Poikkeustapauksissa tehdään ns. säästävä leikkaus (trakelektomia), jos syöpä on aivan paikallinen ja raskauden mahdollisuus halutaan säilyttää. Silloin seuranta on erityisen tarkkaa. Pidemmälle levinneissä tapauksissa hoidoksi annetaan sädehoito ja solunsalpaajia. Jos jo diagnoosivaiheessa todetaan kaukoleviäminen, aloitetaan jarruttava solunsalpaajahoido.

Jos kohdunkaulan syöpä on alkuvaiheessaan eli kohtuun rajoittunut, on viiden vuoden kuluttua elossa 90 % syöpään sairastuneista. Jos sairauden toteamisen yhteydessä syöpä on levinnyt paikallisiin imusolmukkeisiin, elossa on viiden vuoden kuluttua 65–70 % potilaista, ja laajasti levinneissä syövässä 20–30 % potilaista.

Kohdunkaulan syövän ehkäisy

[HPV-rokotteet](#) ehkäisevät [kohdunkaulan syövän esiasteita](#) ja kohdunkaulan syöpää. Kohdunkaulan syövän seulonnoilla on voitu estää jopa n. 80 % syövästä, joten on tärkeää käydä seulontakutsujen mukaisissa kohdunkaulan syövän tutkimuksissa.

Jos tulehduksia tai [solumuutoksia](#) todetaan, ne on hyvä hoitaa lääkärin ohjeiden mukaisesti.

Papilloomaviruksen tarttumista ja muita gynekologisia tulehduksia voi ehkäistä välttämällä tilapäisiä seksuaalisuhteita ja käyttämällä yhdynnässä kondomia. Myös tupakointi suurentaa vaaraa sairastua kohdunkaulan syöpään.